

ДОМ, ДЗЕ ЗНАХОДЗЯЦЬ НАДЗЕЮ

У Брэсце адкрылі абноўлены цэнтр рэабілітацыі дзяцей з неўралагічнымі захворваннямі «Тонус»

Для многіх і многіх людзей гэта стала сапраўды падзеяй: магчымасць знаходзіцца побач з дзіцем, якое праходзіць курс лячэння і рэабілітацыі. Да былога цэнтра «Тонус», у якім латаральна паднімалі на ногі хворых дзяцей, прыбудавалі новы корпус. Цяпер большую прастору займелі пакоі, залы для лячэбнай фізкультуры, заняткаў і працэдур. І галоўнае, бацькі хворых дзяцей атрымалі магчымасць жыць у цэнтры, а не здымаць нумары ў гасцініцы, шукаць кватэру. Кошт пражывання складае 9 рублёў за суткі.

А пачыналася ўсё амаль 25 гадоў таму бадзі што з аднаго чыстага энтузіязму. Цяпер такое нават уявіць сабе цяжка, бо любая новая ўстанова пачынаецца з узгадненняў, пакета дакументаў і пэўнай сумы грошай з гарантыяй іх далейшага паступлення. Тады ж малады доктар-неўролаг з дзіцячай паліклінікі Ларыса Багдановіч вырашыла рызыкнуць. На гэта падштурхнула разгубленасць бацькоў, якія заставаліся сам-насам са сваёй бядой. Разваліўся Саюз, іклівя раслі цэны, і людзі страцілі магчымасць ездзіць у спецыялізаваныя ўстановы Масквы, Кіева, Санкт-Пецярбурга. Бацькі хворых дзяцей прыйшлі з прапановай стварыць у Брэсце нешта падобнае таму, што яны бачылі ў вялікіх гарадах. Бацькі ведалі — лячэнне ДЦП мае становіцца зрухі, калі займацца з дзіцем пастаянна на працягу гадоў.

Найперш Ларыса Багдановіч засела за літаратуру. Знайшліся яшчэ аднадумцы, падтрымаў тагачасны галоўны ўрач Аляксандр

цей з псіханеўралагічнымі захворваннямі «Тонус» працуе крыху больш за сто чалавек. У іх ліку 10 дактароў, 22 медыцынскія сястры. А ў чэрвені 2012 года было распачата будаўніцтва трохпавярховага спальнага корпуса на 88 месцаў. Гэта значыць 44 дзіціці з іншых гарадоў і рэгіёнаў краіны могуць праходзіць рэабілітацыю разам са сваімі бацькамі. Новы корпус адкрывалі ва ўрачыстай абстаноўцы з традыцыйным пераразаннем стужачкі.

Ларыса Багдановіч была на свяце ў якасці ганаровага гасця. Цяпер яна дзеючы дэпутат Палаты прадстаўнікоў нашага парламента, а галоўным ўрачом цэнтра працуе яе сын — Андрэй Багдановіч. Калегі казалі, што яны былі б надзвычай рады ўбачыць Ларысу Мікалаеўну ў хуткім часе ўрачом сваёй установы. Можна, так і будзе, але нават калі і не, то Ларысе Багдановіч удзячныя за цэнтр тысячы людзей, чые дзеці атрымалі лячэнне і рэабілітацыю.

На ранішнік, прысвечаны адкрыццю установы, прыйшло шмат бацькоў з пацыентамі — ад самых маленькіх да падлеткаў. Брасціаўчанка Наталля Грыцук возіць на працэдурцы двухгадоваю дачушчу Ксёню больш за год. Маладая маці падзялілася радасцю: Ксюша навучылася гаварыць, а нядаўна пайшла сваімі ножкамі. Цяпер з дзяўчынкай займаецца

Старшыня Брэсцкага аблвыканкама Анатоль Ліс з пацыентамі «Тонуса».

назвала ўстанову домам, дзе семі знаходзяць надзею. Іна Сахарук і Ірына Самасюк, загадчыцы двух асноўных аддзяленняў цэнтра, у размове з карэспандэнтам адзначылі, што стасункі і практыка, атрыманыя мамамі ў аддзяленні, дапамагаюць ім і потым. Яны падтрымліваюць зносіны паміж сабой, дапамагаюць адно аднаму, абменьваюцца вопытам на працягу гадоў. Нарэдка пачынаюць сябраваць сем'ямі.

Павіншаваць калектывы цэнтра, пацыентаў і бацькоў са знамянальнай падзеяй прыехаў старшыня аблвыканкама

Падчас адкрыцця.

Новае абсталяванне.

жоры, нейра-рэабілітацыйныя касцюмы і іншае спецыфічнае абсталяванне азначаюць для пацыентаў цэнтра новы ўзровень рэабілітацыі.

«Тонус» стаў першай у краіне ўстановай падобнага тыпу. Тут за ўвесь час пралячылася каля 30 тысяч дзяцей. Толькі летась курс лячэння прайшлі

1455 дзяцей. Вядома ж, не ўсе дабіваюцца жаданага выніку, не ўсіх удаецца падняць на ногі. Але ва ўсіх пасля лячэння здароўе палепшаецца, усе атрымліваюць хоць маленькія свае перамогі. Многія знаходзяць надзею, што асабліва важна.

Святлана ЯСКЕВІЧ.
yackevich@zviazda.by

КРОПКІ КРЭАТЫВУ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Каля 15 варыянтаў ужо ёсць, плюс некаторыя зараз рэстаўруюцца. Паступова гэтая кампазіцыя будзе паўняцца. А сама аграсядзіба — хата маіх бацькоў. У ёй каля сямі гадоў знаходзілася школа. Мы ўкладваем душу ў нашу працу, выкарыстоўваем увесь наш жыццёвы вопыт. Стараемся выконваць традыцыі, якія склаліся тут, на налібоцкай зямлі.

Аграсядзіба знаходзіцца побач з Налібоцкай пушчай, таму трэба быць гатовым да візітаў дзікіх жывёл. Аднойчы прыехала да Шакуноў маладая пара на машыне. І ўсю ноч у аўтамабілі ўключалася сігналізацыя. Вядома, у цемры ўсім было вусцішна ісці правараць, у чым справа. Раніцай высветлілі, што прыкідзілі алені і злізвалі соль. А недалёк ад аграсядзібы знаходзіцца палі, куды ў пэўныя перыяды выходзяць зубры ў пошуках ежы.

Лясныя сцэжкі

Эскасцэжа, якая праходзіць па налібоцкім лесе, расказвае больш пра яго жыхароў. Гэты заказнік — найбуйнейшы лясны масіў у Еўропе. На яго тэрыторыі растуць каля 30 відаў раслін, занесеных у Чырвоную кнігу, бяруць пачатак 23 ракі. **Інжынер-эколаг Юрый МАЗУРА** расказаў, каго можна сустрэць у лесе.

— У нас рысяў шмат. Мядзведзёў сам прыйшоў з Бярэзінскага запаведніка. Вялікая колькасць высакародных аленьяў. Казулі ёсць. У далёкія часы зубры засялялі наш налібоцкі лес. Але ў вайну зубры былі цалкам знішча-

ны. І ў 1994 годзе да нас завезлі 15 асобін з Белаежскай пушчы. Пушча наша вельмі маладая. Пасля вайны, у 1950—1960-х гадах, яна высякалася, каб аднавіць разбураныя гароды, у тым ліку Мінск. Калі Белаежская пушча дзівіць велічымі лясамі, у нас такога практычна няма. Сярэдні ўзрост нашых лясцоў 60—70 гадоў. Практична ўсе яны былі адноўлены штучна. Рукамі работнікаў лясной гаспадаркі ствараліся лясныя культуры. Сёння мы маем даволі добрыя лясны масіў, але ён малады. Лясная меліярацыя пушчу нашу трохі падкасіла. Дзесяці змяніліся ландшафты, таму што было вельмі шмат балот, былі паўнаводныя рэкі — сёння гэтага таксама ў нас няма. Дзе ў нас былі балоты, цяпер аруць, сеюць. З аднаго боку, гэта прыносіць даход, але з другога — водны баланс парушаны. І гэта даволі сур'ёзна адбіваецца на ўсім. У нас было багата журавін, сёння гэтага няма. А ў прыродзе ўсё звязана. Змяніліся папуляцыя цецерукоў, глушцоў. Сёння наш галоўны памочнік — бабёр, таму што ў нас практычна стаіць пытанне аднаўлення балот.

У аграсядзібе «За масточкам» лебедзі выходзяць да гасцей.

Кветкі сваімі рукамі

Калі гаспадары некаторых аграсядзіб ганарацца толькі навакольнай прыродай, то **сям'я ЦВІРКО** знайшла ў гэтым асаблівую «фішку» для свайго бізнесу. Яны робяць стайку на расліны. У кветкавым гаспадарстве «Экафлора» ёсць на што паглядзець не толькі аматарам, але і прафесійным батанікам. Толькі гераняў Наталля і Алег вырошчваюць 50 відаў. І гэта яшчэ не мяжа. Некаторы час таму ў іх з'явілася пеларонія Арома, якая здзіўляе не толькі сваім прыемным пахам, але і незвычайнымі якасцямі: калі ёю пацерці поўсць, напрыклад, ката, яна стане шаўкавістай.

хідзі, фіялікі і іншыя. У кожны сезон — свае расліны, — расказвае **Наталля ЦВІРКО**. — І мы плануем цэлы пералік экскурсій для нашых гасцей. У задумцы расказаць і агульную інфармацыю пра расліны, і пра спецыфіку вырошчвання канкрэтнай кветкі. Падчас майстар-класа чалавек сам пасадзіць расліну і забярэ дадому я падарунак. Пачынаючы з верасня, мы будзем гатовыя да адкрыцця гэтага напрамку.

Рэакрыацыя на прыродзе

Аграсядзібы «Экафлора», «Коні-поні» і «Міхалова» складаюць невялікі турыстычны кластар. Іх ад асноўнай часткі вёскі Міхалова аддзя-

конегадоўлю ў нашай краіне. Ёсць і фрызскія, і савецкія ламавікі. Акрамя гэтага, у нас больш як 60 пні. Сама сядзіба нарадзілася таму, што ў нас з'явілася задума зрабіць праграму экадрайвінгу. Гэта падарожжа на конях альбо на тэхніцы без рухавіка. За два гады, якія мы існуем, распрацавалі некалькі маршрутаў. Многія гасці цікавіліся фермай і нашымі коньмі. І мы сумясілі гэта з візітам у іншыя аграсядзібы.

Гаспадарка — пілотны праект вялікай ідэі, пад рэалізацыю якой тры гады таму было выдзелена 36 га зямлі. Гэта будаўніцтва рэкрэацыйнага цэнтра. Заапарк — маленькая частка. Асноўнае будзе будавацца восенню, і ў наступным годзе па плане павінны з'явіцца.

з'явіцца вялікая стайня, манеж, выстава коннага інвентара, картэ, экіпажу, брычак. І аспадары намераны зрабіць вялікую залу з магчымасцю прыцягнення кейтэрынгу (харчаванне на адпегасці) і дамы для пражывання. Ёсць заяўкі на медыцынскую рэабілітацыю. У Беларусь прыязджаюць рабіць разнастайныя касметалагічныя працэдурцы і аперацыі, пасля людзям патрэбен адпачынак, каб прайшлі сінякі. У «Коні-поні» ёсць пяперэдня дамоўленасць на такі кірунак.

Зрабі сам

Адзін з напрамкаў у агратурызме — сядзібы-экамузеі. Такі статус яны атрымліваюць тады, калі ў іх ёсць праграма, зробленая на аснове промыслу. Напрыклад, як у **гаспадары Васіля ФРАЛОВА ў «Свецце пчол»**. Ён — патомны пчялар, працягвае традыцыі, закладзеныя яго дзедам. Васіль знаёміць сваіх гасцей з рознымі «прафесіямі» гэтых насякомых. У яго можна даведацца не толькі, як «правільныя пчолы» робяць «правільны мёд», але і як у даўніну людзі абаранялі вулі ад мядзведзёў. Многія сядзібы, і гэтая не выключэнне, прапаноўваю квесты не толькі дзеля забавы, але і для таго, каб вывучыць нешта новае. Так, у сядзібе «Свет пчол» школьнікаў падчас гульні знаёмяць з вясковым жыццём.

А на «Хутары дудара» існуе цэлы музей музычных інструментаў. Яго **гаспадар Аляксей ЛОСЬ** з задавальненнем на іх іграе і расказвае іх гісторыю. Так, лічыцца, што першыя цымбалы прыйшлі ў Беларусь з яўрэямі ў XV стагоддзі. Таксама можна ўбачыць, што цымбалы з Емена вельмі падобныя да беларускіх, толькі што няма

на «Хутары дудара» гасцей сустракаюць з музыкар.

галаснікоў і трохі інакш размешчаны падстаўкі. Гаспадар выбіраў месца для сваёй аграсядзібы не выпадкова: — Тут раней была хата, у ёй жылі вельмі цікавыя людзі — настаўнікі. Сям'я збудавала дом у 1924 годзе. Гэта былі інтэлігентныя людзі, якія сябравалі з паэтамі, літаратарамі. Якуб Колас быў тут частым гасцем пасля вайны. Шацкія з суседняй Арлоўшчыны нават натхнілі яго напісаць некалькі радкоў: «І Шацкія мёдам пачастуе, / І чарку поўную налье». І па дружбе гэтая хата перайшла мне ад гаспадароў. Мы доўжым тую традыцыю гасцявання.

Справа сямейная

У валожынцаў шмат ідэй. Так, **гаспадар аграсядзібы «Ганка» Анатоль ГАНЕЦ** пастаянна пашырае магчымасці адпачынку на сваёй зямлі, уцягваючы ў гэтую справу сваіх сваякоў. Бо агратурызм часцей за ўсё справа сямейная. Тыя, хто мяняе гарадское жыццё на ўласны бізнес на хутары заўважаюць, што становяцца бліжэй да сваіх дзяцей. А яны, у сваю чаргу, самі часта пераязджаюць услед за бацькамі.

Летась Беларусь заняла другое месца ў намінацыі «Агратурызм» па выніках галасавання ў конкурсе National Geographic Travel Awards 2015. Абагнаць нашу краіну змагла толькі Італія. Каб падштурхнуць гасцей валожынскай зямлі да наведвання ўсіх 25 «кропак крэатыў», якія з'явіліся ў раёне, быў створаны пашпарт турыста. У ім гаспадары сядзіб ставяць пячаткі. А галоўная мэта — сабраць усе!

Надзея АНІСОВІЧ.
anisovich@zviazda.by

РАДЫУС БЯСПЕКІ МУСЯЦЬ СТВАРЫЦЬ ДАРОСЛЫЯ

— Яшчэ з дашкольнага ўзросту бацькі мусяць сфарміраваць паняцце аб небяспецы ў цэлым, вучыць дзіця асцярожнасці. Гэта можна рабіць з дапамогай гульні, казак, прыкладаў з мультфільмаў.

Вельмі важным фактарам з'яўляецца і ўласны прыклад бацькоў. Калі вы, ідучы з хаты, выклікаеце ўсе электрапрыборы, правяраеце, ці перакрыты газ і вада, і ў якасці гульні прыцягваеце ў гэты працэс малага, то ён абавязкова, калі пасталее, будзе рабіць гэтак жа. Бо правільныя дзеянні бацькоў — самыя важныя і галоўныя падмурак бяспечных паводзін у дзяцей у будучыні.

Небяспеку для малага ў доме тоесна ўсе дробныя прадметы. Асабліва на гэта трэба звярнуць увагу маладым бацькам. Схавайце падалей батарэйкі, запалкі, іголки, нажы, бытавую хімію, лекі, цыгарэты і разнастайныя харчовыя кіслоты. Для электрычных рэзаткаў лепш набыць спецыяльныя засланкі. Яны каштуюць зусім танна, а карысць ад іх неацэнная: малы не засуне пальцы пад напружанне ў 220 вольт.

З ДЗЕЦЬМІ ТРЭБА РАЗМАЎЛЯЦЬ ДАВЕРЛІВА

— Не менш траўмаў, атрыманых у выніку адсутнасці належнага кантролю з боку дарослых, і ў дзяцей маладошага школьнага ўзрос-

ту, — працягвае Алена Дмітрук. — Пасля пастанавлення ў навуковую ўстанову яны атрымліваюць большую самастойнасць. І траўмы сярод школьнікаў вельмі разнастайныя.

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

ва. Тэлефануйце перыядычна, цікаўцеся, чым ён заняты, з кім і дзе знаходзіцца.

МУЛЬТЫМЕДЫЙНАЯ ПРАДУКЦЫЯ ДЛЯ САМЫХ МАЛЕНЬКІХ

— Мы распрацавалі мноства наглядна-выяўленчай прадукцыі для розных узростаў. Для дашкалятаў выйшла кніга «Урокі бяспекі. Вучымся, гуляючы з Фількам і Ліпчыкам», размалёўкі «Вучым правілы бяспекі разам», — кажа Алена Дмітрук. — Для малодшых школьнікаў былі надрукаваны «Першыя пропісы бяспекі». Выдавецкі дом «Звязда» таксама не застаўся ўбаку. Тут выдадзены кнігі «Як зверанты Мікітку правілы паводзін у лесе тлумачылі» і «Як зверанты правілы бяспекі на вадзе вучыліся». Аўтар — Генадзь Аўласенка.

Для старшакласнікаў выйшлі кнігі «Геаметрыя бяспекі» і ўніверсальны зборнік парад «Што рабіць, калі...». Лагічна працяг яны атрымалі ў выданні для дарослых «Памятка для бацькоў».

Ратаўнікі не абмяжоўваюцца выключна друкаванымі матэрыяламі. На сайце 112.by ў раздзеле «Мультымедыяныя матэрыялы па АБЖ» размешчана мноства метадычных тэкстаў. Таксама ў вольным доступе там знаходзіцца аўдыяказкі.

Акрамя таго, сёлетня быў выпушчаны дакументальны фільм «Недзіцячыя гульні». У аснову яго сцэнарыя былі пакладзены розныя надзвычайныя сітуацыі з удзелам дзяцей, якія адбыліся не надзея дэлака, а ў нашай краіне. Мы раім абавязкова паглядзець яго і бацькам, і дзецям.

Валяр'ян ШКЛЕННІК. schklennik@zviazda.by